

Agnieszka Kaczmarczyk*

Prawnoautorska kwalifikacja promptu na tle wyroku Sądu Miejskiego w Pradze z dnia 11.10.2023 r.

Streszczenie

Głównym celem artykułu jest próba odpowiedzi na pytanie, czy prompt może zostać uznany za utwór. Punktem wyjściowym rozważań jest analiza prawomocnego wyroku Sądu Miejskiego w Pradze z 11.10.2023 r., który jest jednym z pierwszych wyroków na kontynencie europejskim dotyczącym autorstwa dzieł sztucznej inteligencji. Powód żądał ustalenia autorstwa obrazu wygenerowanego przez model sztucznej inteligencji w oparciu o konkretny prompt. Szczególnie ważne dla rozważań zawartych w tym artykule będzie zakwalifikowanie przez sąd promptu powoda jako idei. W artykule rozważono możliwość kwalifikacji promptu jako utworu w rozumieniu art. 1 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. W związku z rozważaniami istotne jest, że użycie tego samego promptu, może prowadzić do wygenerowania odmiennych wyników. Dyskusja na ten temat jest ważna ze względu na uprawnienia użytkowników, którzy tworzą prompty oraz chcą objąć ochroną swoją pracę.

Słowa kluczowe: prawo autorskie, sztuczna inteligencja, utwór, prompt

Copyrightability of the prompt against the background of the judgment of the Municipal Court in Prague of 11 October 2023

Abstract

The main purpose of this article is an attempt to answer the question whether a prompt can be considered a work of authorship. The starting point for consideration is the analysis of the final non-appealable judgment of the Municipal Court in Prague of 11 October 2023, which is one of the first judgements on the European continent concerning the authorship of artificial intelligence works. The plaintiff sought to establish authorship of an image generated by an artificial intelligence model based on a specific prompt. Particularly important for the considerations is the court's qualification of the plaintiff's prompt as an idea. The article discusses the possibility of qualifying a prompt as a work within the meaning of Article 1 (1) of the Polish Act on Copyright and Related Rights. It is significant to note that using the same prompt, may result in different outputs. Discussion on this topic is important for users who create prompts and want to protect their work.

Keywords: copyright, artificial intelligence, work of authorship, prompt

* Studentka V roku prawa, Uniwersytet Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie, Wydział Prawa, Administracji i Stosunków Międzynarodowych, e-mail: 69168@student-afm.edu.pl, <https://orcid.org/0009-0003-1645-6061>

1. Wprowadzenie

Fotografia pojawiła się pod koniec XIX w., zderzając się wtedy z tętniącym życiem światem malarstwa¹. Początkowo była traktowana jak zagrożenie, aż z czasem artyści zaczęli wykorzystywać ją w procesie tworzenia. Zarówno przy tworzeniu fotografii, jak i przy generowaniu wyników przez sztuczną inteligencję (SI) mamy do czynienia z użyciem pewnego rodzaju maszyny. W 1884 r. Sąd Najwyższy Stanów Zjednoczonych uznał, że pomimo swoistej automatyzacji procesu fotografowanie może prowadzić do twórczego efektu. W konsekwencji fotografowi można przypisać status autora². Obecnie w związku z ciągłym rozwojem oraz tworzeniem nowych modeli SI pojawia się coraz więcej wątpliwości prawnautorskich. Jak wyraził się niedawno amerykański badacz SI, „jak dotąd największym zagrożeniem związanym ze sztuczną inteligencją jest to, że ludzie zbyt wcześnie dochodzą do wniosku, że ją rozumieją”³. Budzącymi kontrowersje kwestiami w literaturze są m.in. problemy związane z tym, kto powinien być traktowany jako autor dzieł wygenerowanych przez modele SI i czy istnieje jakakolwiek możliwość uznania wyników SI za utwory. Można zaobserwować, że przed sądami na całym świecie zaczynają być wytaczane powództwa, które dotyczą spraw związanych z SI⁴. Rozstrzygnięcia sądów mogą być istotną wskazówką przy tworzeniu w przyszłości legislacji, która będzie stanowić narzędzie do rozstrzygania wątpliwości związanych z szybko rozwijającą się technologią.

W literaturze poświęca się wiele uwagi trenowaniu modeli SI oraz generowanych przez SI „wytworów”⁵. Uwagę zwraca niewielka liczba opracowań na temat poleceń dla systemów SI (ang. *prompts*), które odrywają znaczącą rolę przy wynikach (ang. *outputs*)⁶ dostarczanych przez SI. Dlatego też w niniejszym opracowaniu zaprezentuję jeden z pierwszych wyroków w Europie, który dotyczy praw autorskich oraz SI⁷. Istotną okolicznością jest fakt, że wyrok jest prawomocny⁸. W omawianej sprawie sąd odmówił objęcia ochroną prawnautorską obrazu wygenerowanego przez SI. Szczególną uwagę w analizie przedmiotowego sporu poświęcę promptowi, który został wykorzystany do wygenerowania

1 J. Mahe, *Surviving AI just like painters did with photography*, <https://zeroheight.com/blog/surviving-ai-just-like-painters-did-with-photography/> (dostęp: 1.09.2024).

2 Wyrok Sądu Najwyższego Stanów Zjednoczonych *Burrow-Giles Lithographic Co. v. Sarony*, <https://tile.loc.gov/storage-services/service/ll/usrep/usrep111/usrep111053/usrep111053.pdf> (dostęp: 8.10.2024).

3 Oryg.: „By far the greatest danger of Artificial Intelligence is that people conclude too early that they understand it”. Zob. E. Yudkowsky, *Artificial Intelligence as a Positive and Negative Factor in Global Risk*, <https://intelligence.org/files/AIPosNegFactor.pdf> (dostęp: 1.09.2024).

4 Do amerykańskich sądów wpływają pozwy artystów przeciwko twórcom modeli SI. Problem, jaki sąd w Stanach Zjednoczonych będzie musiał rozwiązać, dotyczy trenowania modelu SI – ChatGPT. Zdaniem artystów oprogramowanie, które zostało stworzone przez OpenAI, było trenowane na utworach objętych ochroną prawnautorską. Zob. Pozew P. Tremblaya i M. Awad przeciwko OpenAI, <https://llmlitigation.com/pdf/03223/tremblay-openai-complaint.pdf> (dostęp: 1.09.2024); W chińskim wyroku, sąd uznał, że obraz wygenerowany przez SI był dziełem chronionym prawem autorskim. Zob. Wyrok Li v. Liu, <https://patentlyo.com/media/2023/12/Li-v-Liu-Beijing-Internet-Court-20231127-with-English-Translation.pdf> (dostęp: 1.09.2024).

5 Zob. A. Nowak-Gruca, *O problemach prawa autorskiego w kontekście twórczości sztucznej inteligencji*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 2022, nr 2, s. 22–29; A. Bar, *Prawo autorskie w erze sztucznej inteligencji. Uwagi na tle historii „Portretu Edmonda de Belemy”*, „Prawo Mediów Elektronicznych” 2022, nr 1, s. 17–25; E. Traple, *Granice eksploracji tekstów i danych na potrzeby maszynowego uczenia się przez systemy sztucznej inteligencji*, [w:] *Prawo sztucznej inteligencji i nowych technologii*, red. B. Fischer, A. Pązik, M. Świerczyński, Warszawa 2021, s. 19–40; K. Kunc-Urbańczyk, *Uczenie maszynowe jako pole eksploatacji utworów*, [w:] *Prawo sztucznej inteligencji i nowych technologii*, red. B. Fischer, A. Pązik, M. Świerczyński, Warszawa 2021, s. 211–240.

6 Wyrażenia w języku angielskim takie jak prompt oraz output, ze względu na uniwersalność oraz posługiwanie się nimi przez przedstawicieli różnych dziedzin, nie przyjęły na ten moment pojęć w języku polskim innych niż opisowe.

7 Sąd Miejski w Pradze (czes. *Městský soud v Praze*) to sąd z uprawnieniami sądu regionalnego dla stolicy Pragi. Zob. A. Walach, *System sądownictwa w Republice Czeskiej*, <https://www.kwartalnikiustitia.pl/system-sadownictwa-w-republice-czeskiej,492> (dostęp: 5.10.2024); Wyrok Sądu Miejskiego w Pradze z 11.10.2023 r., 10 C 13/2023, <https://mediareport.nl/wp-content/uploads/2024/04/praag-en.pdf> (dostęp: 24.08.2024).

8 T. Ščerba, J. Fořt, *The first Czech case on generative AI*, <https://www.technologyslegalede.com/2024/04/the-first-czech-case-on-generative-ai/> (dostęp: 1.09.2024).

obrazu. Podejmę zatem próbę przedstawienia problemów, które należy wziąć pod uwagę, określając status promptów w polskim prawie autorskim. Celem niniejszego artykułu jest próba odpowiedzi na pytanie badawcze, jaki jest charakter prawny promptu. Rozważę także kwestię spełnienia przesłanek wymaganych do uznania promptu za utwór. Jest to zagadnienie szczególnie istotne dla twórców, którym udało się skonstruować prompt ułatwiający innym użytkownikom korzystanie z modeli SI. Jeżeli taki prompt nie będzie objęty ochroną prawnoautorską, to twórca straci możliwość uzyskania korzyści ze swojej pracy. Prompt, podobnie jak pędzel albo pióro, stanowi narzędzie, które odzwierciedla intencje użytkownika⁹. Najbardziej popularne modele umożliwiają generowanie tekstu¹⁰ lub grafiki¹¹. Proces ulepszania promptów przypomina tradycyjne wprowadzanie poprawek przez malarza lub pisarza. Nie można zapomnieć, że głównym celem prawa autorskiego jest zachowanie i ochrona więzi pomiędzy twórcą i jego dziełem¹². Moim zdaniem objęcie ochroną prawnoautorską promptów, które spełniają przesłanki przewidziane w pr. aut.¹³, zmotywuje użytkowników do tworzenia coraz to lepszych i bardziej skomplikowanych promptów.

Uważam zatem, że dyskusja na ten temat jest ważna między innymi z dwóch powodów. Po pierwsze, w związku z ciągłym udoskonalaniem modeli SI zakładam, iż w niedalekiej przyszłości roszczenia o naruszenie praw autorskich wynikające z bezprawnego zwielokrotnienia promptu będą coraz częściej dochodzone przed sądami. Po drugie, ze względu na znaczącą rolę promptu dla generowania treści przez modele SI konieczne jest rozważenie statusu i autorstwa tego rodzaju wytworów. Poza zakresem mojego artykułu pozostawiam rys historyczny rozwoju SI oraz jej typologię¹⁴.

2. Definicja i specyfika promptu

W kontekście interakcji z systemami SI prompt jest to fragment tekstu, który służy jako instrukcja dla systemu¹⁵. Po wprowadzeniu promptu model SI analizuje dane wejściowe i generuje odpowiedź w oparciu o wzorce, które przyswoił podczas trenowania¹⁶. Model SI może zapewnić kilka wyników w zależności od sposobu sformułowania promptu, wynik może składać się np. z jednego zdjęcia, ale może to być również krótszy albo dłuższy tekst zależnie od narzędzia SI¹⁷. Innymi słowy prompt to rodzaj polecenia wysyłanego do maszyny, aby dostarczyła założony przez użytkownika efekt¹⁸. Prompty są bardziej zbliżone do pewnych sugestii niż wprost wydanych poleceń. Istota promptów jest podobna do sytuacji, w której klient zatrudnia artystę do stworzenia dla niego obrazu i przekazuje mu tylko wskazówki do

9 M. Jackson, *How AI Prompts Are Revolutionizing Copyright Law as the New Digital Paintbrush*, <https://mitchjackson.com/2024/06/13/ai-digital-paintbrush/> (dostęp: 9.10.2024).

10 ChatGPT umożliwia generowanie tekstu. Zob. *ChatGPT*, <https://chatgpt.com/> (dostęp: 13.10.2024).

11 Midjourney umożliwia generowanie grafik. Zob. *Midjourney*, <https://www.midjourney.com/home> (dostęp: 13.10.2024).

12 T. Bakalarz, *Twórczość naukowa pracowników*, „Przegląd Sądowy” 2010, nr 10, s. 37.

13 Ustawa z 4.02.1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 2509), dalej: pr. aut.

14 Zamiast wielu: P.P. Juściński, *Prawo autorskie w obliczu rozwoju sztucznej inteligencji*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Prawa Własności Intelktualnej” 2019, nr 1, s. 5–44.

15 Prompter AI, *Prompt – co to jest, jak go przygotować?*, <https://prompterai.pl/portal/prompt-co-to-jest-jak-go-przygotowac/> (dostęp: 24.08.2024).

16 Harvard University Information Technology, *Getting started with prompts for text-based Generative AI tools*, <https://huit.harvard.edu/news/ai-prompts> (dostęp: 24.08.2024).

17 K. Yasar, *AI prompt*, <https://www.techtarget.com/searchenterpriseai/definition/AI-prompt> (dostęp: 24.08.2024).

18 DataScientest, *Prompt: What is it? How do I use it?*, <https://datascientest.com/en/prompt-what-is-it-how-do-i-use-it> (dostęp: 1.09.2024).

pożądanego efektu¹⁹. Informacje zawarte w prompcie mogą wpływać na wynik wygenerowanego obrazu, ale prompt nie narzuca konkretnego wyniku²⁰. Użycie tego samego promptu może prowadzić do wygenerowania odmiennych wyników. Jest tak dlatego, że duże modele językowe (ang. *Large Language Models*, LLMs) są zbudowane w oparciu o sieć neuronową, która wprowadza pewną losowość²¹.

W Internecie dostępne są różne poradniki ze wskazówkami do tworzenia promptów²². Gotowe prompty można nabyć za pośrednictwem stron internetowych²³. Należy zwrócić uwagę, że wszystkie narzędzia SI, odpłatne lub darmowe, mogą czasami generować informacje, które nie są zgodne z prawdą. Możliwości generowania wyników na podstawie wprowadzonych promptów są nieograniczone. Bardzo często zdarza się, że należy wypróbować dużą liczbę promptów przed uzyskaniem satysfakcjonującego wyniku. W przypadku złożonych promptów zawarte w nich przykłady zwiększają szanse na uzyskanie zadowalającego efektu. Jednocześnie, dołączając przykłady poświadczonych wyników do promptu, można pomóc w trenowaniu modeli SI²⁴. Zdaniem Sama Altmana, współzałożyciela OpenAI, napisanie naprawdę dobrego promptu dla chatbota jest przydatną umiejętnością i wczesnym przykładem programowania w języku naturalnym²⁵.

3. Wyrok Sądu Miejskiego w Pradze z 11.10.2023 r. – stan faktyczny

W 2023 r. Sąd Miejski w Pradze orzekł w przedmiocie autorskoprawnej kwalifikacji promptu. Powód żądał ustalenia autorstwa obrazu wygenerowanego przez model SI w oparciu o następujący prompt: „stwórz wizualną reprezentację dwóch stron podpisujących umowę biznesową w formalnym otoczeniu, takim jak sala konferencyjna lub biuro kancelarii prawnej w Pradze. Pokaż tylko ręce”²⁶. Jak wynika z uzasadnienia faktycznego, powód zarzucił stronie pozwanej rozpowszechnianie obrazu na stronie internetowej bez jego zgody. Zdaniem strony pozwanej obraz wygenerowany przez SI nie stanowi utworu w rozumieniu czeskiej ustawy o prawie autorskim. W konsekwencji powód nie jest jego autorem i nie przysługują mu roszczenia wynikające z ochrony autorskoprawnej. W postępowaniu strony bezspornie wykazały, że obraz został wygenerowany za pomocą modelu SI i został następnie przesłany stronie pozwanej przez powoda. Sąd musiał odpowiedzieć przede wszystkim na pytanie, czy powód był autorem przedmiotowego obrazu i, w konsekwencji, czy doszło do naruszenia autorskich praw majątkowych poprzez rozpowszechnienie grafiki na stronie prowadzonej przez pozwanego. Zdaniem sądu SI nie może być autorem na podstawie czeskiej ustawy o prawie autorskim, ponieważ autorem może być wyłącznie osoba fizyczna, którą SI z pewnością nie jest. Wedle argumentacji powoda konsekwencją uznania go za autora promptu powinno być przyznanie statusu utworu grafice wygenerowanej na podstawie przedmiotowego polecenia. Korzystanie z niej bez zgody uprawnionego winno być zatem kwalifikowane jako wkroczenie w prawo wyłączne. Powód poza swoim oświadczeniem nie przedstawił żadnych dowodów

19 United States Copyright Office, *Zarya of the Dawn*, <https://www.copyright.gov/docs/zarya-of-the-dawn.pdf> (dostęp: 3.09.2024).

20 M. Kalinowski, Czy, komu i w jakim zakresie przysługują prawa do wytworów generatywnej sztucznej inteligencji? Analiza prawna z perspektywy warunków użytkowania MidJourney, „Prawo i Więź” 2024, nr 1 (48), s. 272.

21 Microsoft, *Learn about Copilot prompts*, <https://support.microsoft.com/en-gb/topic/learn-about-copilot-prompts-f6c3b467-f07c-4db1-ae54-ffac96184dd5> (dostęp: 31.08.2024).

22 Zamiast wielu: E. Gertenbach, *How to Write ChatGPT Prompts: Beginner's Guide*, <https://www.upwork.com/resources/how-to-write-chatgpt-prompts> (24.08.2024).

23 Zamiast wielu: Promptrr.io, *Promptrr.io – AI Prompt Marketplace*, <https://promptrr.io/> (dostęp: 31.08.2024).

24 D. Htut, *What is an AI prompt?*, <https://www.joinlyph.com/blog/what-is-an-ai-prompt> (dostęp: 4.09.2024).

25 M. Agarwal, *Writing great chatbot prompts is a high-leverage skill: OpenAI CEO*, <https://inshorts.com/en/news/writing-great-chatbot-prompts-is-a-highleverage-skill-openai-ceo-1676966271852> (dostęp: 31.08.2024).

26 Oryg.: „Create a visual representation of two parties signing a business contract in a formal setting, such as a conference room or a law firm office in Prague. Just show your hands”.

na poparcie faktu wygenerowania danej grafiki na podstawie konkretnego promptu. Sąd wypowiedział się również na temat samego polecenia, które miało być podstawą wygenerowanego obrazu przez SI. Stwierdził, że w analizowanym przypadku można mówić o efekcie pracy lub ewentualnie o idei. Prompt jako taki, zgodnie z przepisami czeskiego prawa, nie jest dziełem autorskim.

Rozstrzygnięcie, będące jednym z pierwszych wyroków na kontynencie europejskim dotyczących autorstwa dzieł SI, nie zaskakuje. Wyrok jest zgodny z przyjmowaną koncepcją jedynie ludzkiego autorstwa²⁷, co wiąże się z brakiem możliwości uznania SI za podmiot praw autorskich²⁸. Sąd, poza wskazaniem, że samo polecenie nie może zostać zakwalifikowane jako utwór, nie pogłębił analizy problemu. Uważam, że należy postawić pytanie, czy jeżeli polecenie byłoby skonstruowane w sposób bardziej szczegółowy i jeżeli powodowi udało się wykazać korelację pomiędzy poleceniem a wynikiem, to czy można byłoby uznać powoda za autora.

Podejście przyjęte przez Sąd Miejski w Pradze ilustruje kolejny problem w debacie na temat możliwości ochrony dzieł wygenerowanych przez modele SI. Nawet jeżeli indywidualny i twórczy charakter promptu mógłby uzasadniać uznanie praw autorskich do wyniku, użytkownicy SI muszą być w stanie udowodnić korelację pomiędzy promptem a wypracowaniem konkretnego rezultatu²⁹. Pomimo różnic w poszczególnych porządkach prawnych wyrok czeskiego sądu, odnoszący się do centralnego pojęcia prawa autorskiego, można uznać za przydatny dla ustalania statusu promptu, także w kontekście innych jurysdykcji. Warto zatem dokonać analizy, w ślad za wyrokiem czeskiego sądu, czy w oparciu o pr. aut. skonstruowany przez powoda prompt należy uznać za niechronioną monopolem ideę, czy kwalifikować jako utwór.

4. Przesłanki ochrony prawnoautorskiej

Zgodnie z art. 1 pr. aut. przedmiotem prawa autorskiego jest każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia. W doktrynie wskazano³⁰, że dla uznania określonego rezultatu za utwór człowiek musi mieć decydujący wpływ na jego powstanie, tj. nadać mu indywidualny i twórczy charakter. Istnieją zatem trzy konstytutywne przesłanki, które decydują o uzyskaniu statusu utworu:

- 1) przesłanka twórczości,
- 2) przesłanka indywidualności oraz
- 3) przesłanka ustalenia³¹.

Na temat przesłanki twórczości wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z 25.01.2006 r., stwierdzając, że „praca intelektualna o charakterze twórczym jest przeciwieństwem pracy o charakterze technicznym, która polega na wykonywaniu czynności wymagających jedynie określonej wiedzy i sprawności oraz użycia określonych narzędzi, surowców i technologii. Cechą pracy w charakterze technicznym jest przewidywalność i powtarzalność osiągniętego rezultatu. Proces tworzenia, w przeciwieństwie do pracy technicznej, polega na tym, że rezultat podejmowanego działania stanowi projekcję wyobraźni osoby, od której pochodzi, zmierzając do wypełniania tych elementów wykonywanego zadania, które nie są

27 W tym przypadku chodzi o wykładnię celowości i historyczną przepisów zarówno krajowych, jak i konwencyjnych.

28 Zob. A. Dubowska, *Sine hominum? Sztuczna inteligencja a koncepcja autorstwa*, „Dyskurs Prawniczy i Administracyjny” 2019, nr 1, s. 45–64; A. Popowska, *Prawo do autorstwa wytworów stworzonych przez sztuczną inteligencję*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2024, nr 1, s. 46–50.

29 V. Chloupek, M. Taimr, *Czech Court denies copyright Protection of AI-Generated Work in First Ever Ruling*, <https://www.twobirds.com/en/insights/2024/czech-republic/czech-court-denies-copyright-protection-of-ai-generated-work-in-first-ever-ruling> (dostęp: 1.09.2024).

30 A. Niewęglowski, [w:] *Prawo autorskie. Komentarz*, Warszawa 2021, art. 1, s. 37.

31 E. Laskowska-Litak, [w:] *Komentarz do ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych*, [w:] *Ustawy autorskie. Komentarze. Tom I*, red. R. Markiewicz, LEX/el. 2021, art. 1.

jedynie wynikiem zastosowania określonej wiedzy, sprawności, surowców, urządzeń bądź technologii. W tym ujęciu twórczość, jako angażująca wyobraźnię twórcy, ma charakter subiektywny³². Przesłanka twórczości jest zatem spełniona, gdy istnieje subiektywnie nowy wytwór intelektu³³.

Przesłanka indywidualności niekiedy określana jest również jako „oryginalność”. W literaturze przedmiotu można znaleźć różne ujęcia przesłanki indywidualnego charakteru³⁴. Z jednej strony zgodnie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Krakowie „przesłanka indywidualności utworu jest spełniona wtedy, gdy elementy jego formy i/lub treści nie są w pełni wyznaczone przez uprzednio dane elementy, należące do domeny publicznej. Innymi słowy oznacza to, iż przy kształtowaniu formy i/lub treści utworu jego twórca wykorzystał obszar swobody w wyborze i uporządkowaniu składników utworu”³⁵. Natomiast z drugiej strony oryginalność utworu związana jest z oceną, czy ma ono właściwości związane z „niepowtarzalną osobowością człowieka”³⁶. Jak wskazuje K. Jasińska, weryfikacja posiadania przez utwór cechy indywidualności następuje poprzez ustalenie, „czy dzieło takie powstało już wcześniej oraz czy jest statystycznie prawdopodobne wytworzenie go w przyszłości przez inną osobę”³⁷.

Wedle P. Ślęzaka przesłanka ustalenia zostaje spełniona, jeżeli dojdzie do zapoznania się przynajmniej jednej osoby trzeciej z dziełem, nie oznacza to jednak tylko stworzenia dla osób trzecich „możliwości” zapoznania się z utworem³⁸. Zatem zgodnie z wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie chwilą stworzenia utworu jest „moment, w którym akt twórczości przejawia się na zewnątrz, poza sferę przeżyć intelektualnych twórcy, przy czym owo uzewnętrznienie może nastąpić w jakikolwiek sposób i oznacza ustalenie utworu, chociażby miał postać nieukończoną”³⁹.

Ustawodawca w art. 1 ust. 2 pr. aut. zawarł przykładowe formy wyrażenia utworów objętych ochroną prawnoautorską. Na przestrzeni lat polskie sądy uznały za przedmiot praw autorskich m.in. katalogi, książki kucharskie, wzory i formularze, kompozycje z kwiatów⁴⁰. Natomiast zgodnie z art. 1 ust. 2¹ pr. aut. ochroną prawnoautorską nie są objęte: odkrycia, idee, procedury, metody i zasady działania oraz koncepcje matematyczne. W tym miejscu chciałabym zaznaczyć, że celowo nie używam zamiennie słowa „pomysł” ze słowem „idea” przy kwalifikacji promptu. Jak zaznaczają A. Niewęglowski oraz M. Poźniak-Niedzielska, idea ma w porównaniu z pomysłem charakter o wiele bardziej abstrakcyjny, który wskazuje raczej ogólny kierunek twórczości w danej dziedzinie aniżeli działania konkretnej osoby, która chce swemu dziełu nadać ostateczny kształt⁴¹. Odmienne zdania jest jednak J.K. Matczuk. Jej zdaniem brak jest „dostatecznych argumentów do semantycznego rozdzielenia w prawie autorskim pojęć idei i pomysłu”⁴². Interesujący w tym kontekście jest wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie⁴³, zgodnie z którym „synopsis, rozumiany jako ustalony pomysł wraz z opisem zasadniczych podmiotów (bohaterów), wątków, wydarzeń, miejsc – może być utworem, jeżeli ma postać twórczą autora i oryginalną”.

32 Wyrok SN z 25.01.2006 r., I CK 281/05, OSNC 2006, nr 11, poz. 186.

33 J. Barta, R. Markiewicz, *Prawo autorskie i prawa pokrewne*, Warszawa 2017.

34 W. Machała, *Utwór. Przedmiot prawa autorskiego*, Warszawa 2012.

35 Wyrok SA w Krakowie z 29.10.1997 r., I ACa 477/97, LEX nr 533708.

36 J. Barta, R. Markiewicz, *Prawo autorskie i prawa pokrewne*, Warszawa 2021, s. 28.

37 K. Jasińska, *Glosa do wyroku SN z dnia 27 lutego 2009 r.*, V CSK 337/08, LEX/el. 2009.

38 P. Ślęzak, *Kulinarium w polskim prawie własności intelektualnej*, Warszawa 2022.

39 Wyrok SO w Warszawie z 13.09.2022 r., XXII GW 45/22, LEX nr 3613917.

40 Wyrok SN z 25.01.2006 r., I CK 281/05, OSNC 2006, nr 11, poz. 186.

41 A. Niewęglowski, M. Poźniak-Niedzielska, *Przedmiot prawa autorskiego. Wprowadzenie. Pojęcie utworu*, [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 13, *Prawo autorskie*, red. J. Barta, Legalis/el. 2017.

42 J.K. Matczuk, [w:] *Zasada dychotomii w utworach literackich*, Legalis/el. 2020.

43 Wyrok SA w Warszawie z 24.10.2019 r., I ACa 651/18, LEX nr 2753736.

5. Kwalifikacja prawna promptu na podstawie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych

Prompty są wykorzystywane do kształtowania treści generowanych przez systemy SI. W kwestii kwalifikacji prawnej promptu istnieją dwie możliwości: pierwsza – uznanie promptu jako utworu i objęcie go ochroną prawnoautorską i druga – uznanie promptu za ideę, co będzie się wiązało z brakiem ochrony prawnoautorskiej.

Wedle R. Markiewicza samo sformułowanie tzw. promptu spełnia cechy utworu, który następnie zostanie wyrażony (zawarty) w wytworze ChatGPT⁴⁴. Prompty niekiedy wykazują pewien stopień twórczości oraz stanowią odzwierciedlenie autora, co wiąże się z tym, że stają się one czymś więcej niż prostym poleceniem użytkownika. Prompty są tworzone w celu uzyskania konkretnych odpowiedzi od systemów SI, co wymaga kreatywnego podjęcia decyzji i umiejętności językowych w celu sformułowania precyzyjnego promptu⁴⁵. Niedawno głośno było o zdobywcy I miejsca w amatorskim konkursie sztuki cyfrowej podczas konkursu Colorado State Fair za zgłoszoną przez niego pracę zatytułowaną *Théâtre D'opéra Spatial*⁴⁶. Jason Allen wykorzystał narzędzie SI do wygenerowania obrazów, spędził 80 godzin na tworzeniu promptów i przetestował ponad 900 różnych zanim zdecydował się na jeden konkretny⁴⁷.

Uważam, że jeżeli zostaną spełnione przesłanki twórczości, indywidualności oraz ustalenia można zakwalifikować prompt jako utwór w rozumieniu polskiego prawa autorskiego. Wskazuje się, że możliwa ochrona prawnoautorska może obejmować przypadek, gdy prompt będzie wierszem i działalność SI będzie polegała jedynie na dodaniu drobnych elementów⁴⁸. Sądzę natomiast, że decyzję taką będzie musiał podjąć sąd, rozstrzygając spór na tle konkretnego stanu faktycznego.

Dokonując kwalifikacji prawnej promptu, należy zwrócić uwagę także na wyrok Trybunału (czwarta izba) z 16.07.2009 r. w sprawie Infopaq International A/S v. Danske Dagblades Forening⁴⁹. Po pierwsze, jak wynika z wyroku, „jeśli chodzi o elementy utworów, które podlegają ochronie, należy zauważyć, że składają się one ze słów, które rozpatrywane oddzielnie nie stanowią jako takie twórczości intelektualnej autora, który ich używa. Wyłącznie w drodze wyboru, układu i połączenia słów autor ma możliwość wyrażenia swojej twórczej inwencji w sposób oryginalny i stworzenia rezultatu stanowiącego twórczość intelektualną”. Po drugie, zgodnie z wyrokiem, tekst liczący 11 słów można objąć ochroną prawnoautorską. Oznacza to, że przeszkodą dla kwalifikacji promptu jako utworu nie będzie stosunkowo nieduża objętość tekstu.

Objęcie monopolem autorskim tych promptów, które powinny być tylko i wyłącznie uznane za idee, stanowiłoby istotną barierę dla rozwoju kultury, nauki i gospodarki⁵⁰. Dlatego też w większości przypadków wykorzystywane prompty, takie jak np. „zaprojektuj grafikę na Twittera [obecnie: X – przyp. autorki] promującą nowy samochód” czy „skomponuj kolaż portretów prezydentów Stanów

44 R. Markiewicz, *ChatGPT i prawo autorskie Unii Europejskiej*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Prawa Własności Intelektualnej” 2023, nr 2, s. 142–171.

45 F. Mazzi, *Authorship in artificial intelligence-generated works: Exploring originality in text prompts and artificial intelligence outputs through philosophical foundations of copyright and collage protection*, „The Journal of World Intellectual Property” 2024, s. 1–18.

46 Zob. A.L. Winfrey, „Someone had to be first”: Pueblo artist criticized after AI painting wins at Colorado State Fair, <https://eu.chieftain.com/story/news/2022/08/31/ai-painting-wins-at-colorado-state-fair-pueblo-artist-explains-jason-allen/65466872007/> (dostęp: 30.08.2024).

47 D. Newhoff, *Are AI Prompts Authorship in Copyright Law?*, <https://illusionofmore.com/are-ai-prompts-authorship-in-copyright-law/> (dostęp: 30.08.2024).

48 S. Hembt, *The debate on AI-created art and copyright protection*, <https://www.twobirds.com/en/insights/2023/global/the-debate-on-ai-created-art-and-copyright-protection> (dostęp: 3.09.2024).

49 Wyrok TS z 16.07.2009 r., C-5/08, Infopaq International A/S v. Danske Dagblades Forening, ECLI:EU:C:2009:465, pkt 45.

50 R.M. Sarbiński, [w:] *Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz*, red. W. Machała, LEX/el. 2019, art. 1.

Zjednoczonych”⁵¹ nie będą cechowały się oryginalnością. Zgadzam się z wyrokiem sądu czeskiego, że prompt, którego dotyczył stan faktyczny, nie mógłby zostać objęty ochroną prawnoautorską.

Użycie tego samego promptu może skutkować różnymi odpowiedziami. Dlatego też, nie próbując szukać analogii do innych chronionych rozwiązań, prompt to nie kod źródłowy. Kod źródłowy stanowi instrukcje przy wykorzystaniu danego języka programowania, których wykonanie przez komputer prowadzi do prezentacji wyników operacji na dostępnych danych⁵². Jak wskazuje United States Copyright Office⁵³, dodatkowe prompty, zastosowane do jednego z początkowych obrazów, mogą wpływać na kolejne wygenerowane obrazy⁵⁴. Natomiast proces ten nie jest kontrolowany przez użytkownika, ponieważ nie jest możliwe do przewidzenia, co model SI wygeneruje z wyprzedzeniem. Przypadkowość była dyskutowana w literaturze na przykładzie twórczości Jacksona Pollocka⁵⁵. Brak kontroli nad otrzymywanymi rezultatami nie przekreśla możliwości objęcia ochroną prawnoautorską dzieł⁵⁶. W związku z tym ważne jest pytanie, dlaczego malarz wykorzystujący siłę własnych mięśni, rozbryzgujący farbę pod wpływem emocji i tworzący dzieło abstrakcyjne mógłby ewentualnie uzyskać ochronę prawnoautorską, a użytkownik używający do pracy algorytmu – już nie⁵⁷.

6. Problematyka tworzenia promptu w celu naśladowania i na podstawie stylu danego twórcy

Generowanie obrazów „w stylu X artysty” stało się bardzo popularne. Obecnie każdy może wygenerować dzieło w stylu ulubionego twórcy poprzez sformułowanie odpowiedniego promptu⁵⁸. Proces ten jest możliwy dzięki wcześniejszej fazie uczenia maszynowego opartego na dostępnych utworach⁵⁹. Kelly McKernan⁶⁰ odkryła, że kiedy ludzie tworzyli prompty do generowania obrazów, wykorzystali oni hasło „w stylu Kelly McKernan” – ponad 12 tys. razy⁶¹. Styl w sztuce odnosi się zarówno do unikalnej kombinacji technik, procesów, jak i decyzji artysty⁶². Wyraźny styl artysty może mu pomóc w budowaniu marki i rozpoznawalności.

51 Oryg.: „Design a Twitter graphic promoting a brand-new car”, „Compose a collage of portraits of the U.S. presidents”. Zob. Formidable Forms, *51 Amazing AI Prompt Examples Everyone Can Use!*, <https://formidableforms.com/ai-prompt-examples/> (dostęp: 4.09.2024).

52 M. Lewczuk, *Co to jest kod źródłowy i do czego służy?*, <https://enterthecode.pl/news/kod-zrodlowy-co-to-jest-do-czego-sluzy/> (dostęp: 3.09.2024).

53 Jest to Urząd ds. praw autorskich. Zob. United States Copyright Office, <https://copyright-agency.org/> (dostęp: 5.10.2024).

54 United States Copyright Office, *Zarya of the Dawn*, <https://www.copyright.gov/docs/zarya-of-the-dawn.pdf> (dostęp: 3.09.2024).

55 Jackson Pollock to amerykański malarz, stworzył *action painting* (malarstwo akcji/gestu). Zob. M. Giermaz, *Jackson Pollock to ulubieniec Ameryki. Zyskał światową sławę dopiero po tragicznej śmierci*, <https://www.national-geographic.pl/historia/jackson-pollock-ulubieniec-ameryki/> (dostęp: 7.10.2024).

56 J. Jastrzębski, *Ochrona dzieł sztuki konceptualnej na gruncie prawa autorskiego*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Prawa Własności Intelektualnej” 2023, nr 4, s. 17–76.

57 M. Kubiak, F. Dąbrowa, *Metawersum a prawo autorskie – wybrane zagadnienia prawne*, „Prawo Nowych Technologii” 2022, nr 4, s. 25.

58 S. Wolfson, *The complex world of style, copyright, and generative AI*, <https://creativecommons.org/2023/03/23/the-complex-world-of-style-copyright-and-generative-ai/> (dostęp: 4.09.2024).

59 K. Gienas, *Trenowanie AI a prawo autorskie*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Prawa Własności Intelektualnej” 2024, nr 3, s. 17.

60 Kelly McKernan to amerykańska artystka. Zob. Kelly McKernan, <https://www.kellymckernan.com/about> (dostęp: 6.10.2024).

61 K. McKernan, *Adapt or Die? Adapt and Rise*, <https://kellymckernan.substack.com/p/adapt-or-die-adapt-and-rise> (dostęp: 4.09.2024).

62 Draw Paint Academy, *Art Styles*, <https://drawpaintacademy.com/art-styles/> (dostęp: 26.09.2024).

Warto zauważyć, że aby modele SI generowały wytwory wedle określonego stylu, należy do trenowania wykorzystywać prace konkretnych artystów. Nawiązując do najnowszych przełomowych badań naukowców zajmujących się SI⁶³, proces trenowania modeli SI wymaga zwielokrotnienia dzieł objętych ochroną prawnoautorską podczas gromadzenia danych oraz w pełni lub częściowo zwielokrotnienia tych dzieł do modeli SI. Dodatkowo, omawiane narzędzia umożliwiają zwielokrotnienia utworów przez użytkowników końcowych. Jednak, jak wynika z literatury przedmiotu⁶⁴, styl artysty nie podlega ochronie na podstawie pr. aut. Twórca może zatem na podstawie polskich przepisów żądać ochrony jego stylu artystycznego jako jednego z dóbr osobistych, wskazanych w art. 23 kodeksu cywilnego⁶⁵. Zgodnie z art. 24 k.c. twórca, którego dobro osobiste zostało zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego albo zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. Jeżeli natomiast wskutek naruszenia dobra osobistego została wyrządzona szkoda majątkowa, poszkodowany może żądać jej naprawienia na zasadach ogólnych.

7. Zakończenie

Ciągły rozwój nowych technologii sprzyja zadawaniu nowych pytań, na które trudno odpowiedzieć w oparciu o obecnie obowiązującą treść przepisów pr. aut. Wyrok sądu czeskiego można potraktować jako wskazówkę interpretacyjną albo postulat *de lege ferenda*, zgodnie z którym należy uznać większość promptów za idee, których przy obecnym stanie prawnym nie można objąć ochroną prawnoautorską. Niewykluczone, że dopiero interwencja ustawodawcy umożliwi jednoznaczną kwalifikację nowych zjawisk. Wydanie takiego wyroku przez sąd czeski potwierdza, że modele SI są coraz częściej wykorzystywane przez użytkowników. Sądzę, że w niedalekiej przyszłości sądy będą musiały zmierzyć się z coraz większą ilością roszczeń o zwielokrotnienia promptów. Autorstwo promptu nie może jednak przekładać się na autorstwo dzieła wygenerowanego przez SI. Wykazanie natomiast korelacji między promptem a wynikiem końcowym może w przyszłości pomóc przy podjęciu decyzji nad autorstwem danego wyniku.

Bibliografia

Bakalarz T., *Twórczość naukowa pracowników*, „Przegląd Sądowy” 2010, nr 10, s. 35–47.

Bałos I., *Trenowanie wybranych modeli sztucznej inteligencji a uprawnienia twórców*, „Studia Prawnicze. Rozprawy i Materiały” 2019, nr 2 (25), s. 15–28.

Bar A., *Prawo autorskie w erze sztucznej inteligencji. Uwagi na tle historii „Portretu Edmonda de Belemy”*, „Prawo Mediów Elektronicznych” 2022, nr 1, s. 17–25.

63 T.W. Dornis, S. Stober, *Urheberrecht und Training generativer KI-Modelle – technologische und juristische Grundlagen*, https://urheber.info/media/pages/diskurs/ai-training-is-copyright-infringement/b1ad28e0e7-1725457258/abstract_english_german.pdf (dostęp: 26.09.2024); I. Bałos, *Trenowanie wybranych modeli sztucznej inteligencji a uprawnienia twórców*, „Studia Prawnicze. Rozprawy i Materiały” 2019, nr 2 (25), s. 17–18.

64 P. Ślęzak, *Umowy w zakresie współczesnych sztuk wizualnych*, Warszawa 2012.

65 Ustawa z 23.04.1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1061 ze zm.), dalej: k.c.

- Barta J., Markiewicz R., *Prawo autorskie i prawa pokrewne*, Warszawa 2017.
- Barta J., Markiewicz R., *Prawo autorskie i prawa pokrewne*, Warszawa 2021.
- Dubowska A., *Sine hominum? Sztuczna inteligencja a koncepcja autorstwa*, „Dyskurs Prawniczy i Administracyjny” 2019, nr 1, s. 45–64. <https://doi.org/10.34768/dpia.2019.1.27>
- Gienas K., *Trenowanie AI a prawo autorskie*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Prawa Własności Intelektualnej” 2024, nr 3, s. 5–55.
- Jasińska K., *Glosa do wyroku SN z dnia 27 lutego 2009 r., V CSK 337/08*, LEX/el. 2009.
- Jastrzębski J., *Ochrona dzieł sztuki conceptualnej na gruncie prawa autorskiego*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Prawa Własności Intelektualnej” 2023, nr 4, s. 17–76.
- Juściński P.P., *Prawo autorskie w obliczu rozwoju sztucznej inteligencji*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Prawa Własności Intelektualnej” 2019, nr 1, s. 5–44.
- Kalinowski M., *Czy, komu i w jakim zakresie przysługują prawa do wytworów generatywnej sztucznej inteligencji? Analiza prawna z perspektywy warunków użytkowania MidJourney*, „Prawo i Więź” 2024, nr 1 (48), s. 259–280.
- Kubiak M., Dąbrowa F., *Metawersum a prawo autorskie – wybrane zagadnienia prawne*, „Prawo Nowych Technologii” 2022, nr 4, s. 22–27.
- Kunc-Urbańczyk K., *Uczenie maszynowe jako pole eksploatacji utworów*, [w:] *Prawo sztucznej inteligencji i nowych technologii*, red. B. Fischer, A. Pązik, M. Świerczyński, Warszawa 2021, s. 211–240.
- Laskowska-Litak E., [w:] *Komentarz do ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych*, [w:] *Ustawy autorskie. Komentarze. Tom I*, red. R. Markiewicz, LEX/el. 2021, art. 1.
- Machała W., *Utwór. Przedmiot prawa autorskiego*, Warszawa 2012.
- Markiewicz R., *ChatGPT i prawo autorskie Unii Europejskiej*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Prawa Własności Intelektualnej” 2023, nr 2, s. 142–171.
- Matczuk J.K., [w:] *Zasada dychotomii w utworach literackich*, Legalis/el. 2020.
- Mazzi F., *Authorship in artificial intelligence-generated works: Exploring originality in text prompt sand artificial intelligence outputs through philosophical foundations of copyright and collage protection*, „The Journal of World Intellectual Property” 2024, s. 1–18. <https://doi.org/10.1111/jwip.12310>
- Niewęglowski A., [w:] *Prawo autorskie. Komentarz*, Warszawa 2021, art. 1, s. 37.
- Niewęglowski A., Poźniak-Niedzielska M., *Przedmiot prawa autorskiego. Wprowadzenie. Pojęcie utworu*, [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 13, *Prawo autorskie*, red. J. Barta, Legalis/el. 2017.
- Nowak-Gruca A., *O problemach prawa autorskiego w kontekście twórczości sztucznej inteligencji*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 2022, nr 2, s. 22–29. <https://doi.org/10.33226/0137-5490.2022.2.3>
- Popowska A., *Prawo do autorstwa wytworów stworzonych przez sztuczną inteligencję*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2024, nr 1, s. 46–50.
- Sarbiński R.M., [w:] *Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz*, red. W. Machała, LEX/el. 2019, art. 1.
- Ślęzak P., *Kulinarium w polskim prawie własności intelektualnej*, Warszawa 2022.
- Ślęzak P., *Umowy w zakresie współczesnych sztuk wizualnych*, Warszawa 2012.
- Traple E., *Granice eksploracji tekstów i danych na potrzeby maszynowego uczenia się przez systemy sztucznej inteligencji*, [w:] *Prawo sztucznej inteligencji i nowych technologii*, red. B. Fischer, A. Pązik, M. Świerczyński, Warszawa 2021, s. 19–40.